

Rasgos históricos do movimiento galeguista

GALICIA AOS COMENZOS DO SÉCULO

No é deñado determinar o punto de arranque do actual movemento autonomista.

A comenzañ do século, os pulos intermitentes dos precursores áreos quedaban naos. Os estudios galegos tinhan por actividade provincialas do eruditos locais escurecidos. A arte non atendía, no que era galego mais que a nos pinteros. O mesmo sentimento galego na literatura estiva a piques baixos a conduta de Valle-Inclán e dos seus imitadores, de verterse definitivamente en castelán. Os problemas labregos, pesqueros, de comunacións, de turismo eran tratados como problemas locais. A política esmorecía nun caciquismo manso, de excelentes resultados pra o intrés xeral. A rebeldía caminaba ao rabo dos axitadores que viñan facturados de Madrid, en preda dun doado campo de experimentación. Esqueciáñse e fagüíase menoscopo da tradición, dos costumes, do idioma, que iban esmorecendo pouco a pouco. Onde Galiza non se castelanizaba, ameicanizábase, que era pior.

OS PRIMEIROS PULOS

Como xurdiu a reacción regionalista contra este estado de cousas?

Había pequenos núcleos, nos que, o que había ser o galeguismo servía de tema de preocupación Subsistían na "Crux" os últimos da "Cova Céltiga", aos que se viñan xuntar elementos novos, como Lugris Freire, Habiás en Madrid, onde se movía Aurelio Ribalta. Habíase na Habana, onde estaba Ramón Cabanillas. Habisen outros en cuios espíritos vagaríñase unha idea distinta.

Polo 1915, es de Madrid, publicaron a revista "Estudios Galegos", que trataba de historia, idioma, economía, finanzas, administración, derecho. En Santander había a revista "Ulltreya", de Cotarelo.

No 1916, "Nuestra afirmación regional", libro-manifesto de Anton Vilas Ponte, levó a unha concreción as arrels difusas de tantos meditadores.

AS IRMANDADES

Entón naceron as Irmandades da Fala, curioso paralelo da Liga dos nacionalistas declararonse por tidous da forma de governo coa representanza mais analoxia coa de Portugal.

Libertad o muerte

La resolución do problema regionalista en sentido favorable ou desfavorable, es cuestión de vida o muerte para todas as rexións españolas, áun las más florecentes, e en especial para nuestra desdichada Galicia. Las rexións con vida y fisionomía propias, son dentro del Estado, outras tantas sociedades perfectas e naturales, no esclavas do poder, aherrojadas con as cadenas da esclavitud política, sine matronas que ostentan orgulloso, sobre sus robustas sienes, o símbolo grandioso de la libertad nacional.

1.889.

ALFREDO BRAÑAS.

Galega de Irlanda. O novre indiaba o seu senso: a Fala era o compendo e o símbolo da cultura propia, cuios múltiples aspectos resumía, o verbo da mentalidade racial. O instinto fundamental das Irmandades da Fala, exixía espaldadas por Galiza, era a rehabilitación do autoctono, do enxerto.

O movemento tivo pronto una derivación política, cecada prematura, en contacto coa Cataluña. Una visita das Irmandades a Barcelona, correspondida polos políticos da Lliga, coalou nun pacto e os "rexionalistas galegos" botáronse a loita electoral en 1918, cun programa no que se fala da xa da autonomía.

Todos os candidatos fracasaron: Porteiro aquí home de extraordinaria axilidade mental que desflorou todos os problemas de Galiza, sen esquecer un; Louzada Diéguez, espirito a un tempo sistemático e apaixonado, constructivo romántico, tradicionalista e rebelde; Rodrigo Sanz, o meticoloso e incansable escudador dos asuntos económicos.

DA ASAMBLÉIA DE LUGO A DE MONFORTE

O fracaso non desanimou aos loitadores. No mes de Santos de 1918, os Persoas das Irmandades da Fala celebraron en Lugo a primeira Asamblea Nacionalista Galega.

Muitos dos allí presentes non viñan xa. Nos que viven, non morrían endexamais a lembranza daquel acto en que uns homes cheos de fervor e de fe, lexislaba con todo coidado e aplomo pra un pobo que os collaba cos meirande indiferencia.

Contra dela, e contra todas as circunstancias destava rables, aquela Asamblea, que presideu Louzada Diéguez, redactou un programa completo de goberno do país, de fomento dos seus intereses materiales de defensa da súa cultura autoctona, que ainda non foi superado.

Aquel programa encomenzaba coa declaración neta de nacionalismo.

Nacionalismo sinificaba fidelidade á ymaña de Galiza, ao verdadeiro ser da nosa Terra. A doutrina desenvolvida de camiño que xurdía era a renacencia literaria. Apurava gran preocupación por escrutar o ser verdadeiro de Galiza, por pescuar o fondo da ymaña da Raza. Renzou o sentimento de comungamento cítico, precúrse un achegamiento coa ymaña portuguesa, fálase do atlantismo como expresión do noso fado histórico, descubriose o significado das pelinraxes compostelás, interórganse as pedras románicas e os versos dos Canzorros, vaise formando a teoría da saudade. Compre refacer a fisionomía perdida da Patria, que precisa refacer rasgo por rasgo. Todos saben que isto é o principal.

No programa de Lugo —1918—

Primerio "A Nosa Terra", dentro a fundación das Irmandades, despois a revista "Nos", van recollendo aqueles inqueritos. Habilibros que intentan sistematizar a doutrina: "Teoría do Nacionalismo Galego", de Vicente Risco; "Douriría Nazonalista" de Ramón Villar Ponte.

Despois dunha tempada de silencio, o ano 1920 sinala unha máxime actividad.

Entre istos anos, as Irmandades, a maís da doutrina política, traballaban polo galeguismo integral: sostíñan o teatro galego, estimulaban festas enxebres, organizaban exposicións de arte e ocupábanse da publicación de libros.

Dende 1918 a 1922, celebraban

Os catro apóstoles mortos

LOIS PORTEIRO ANTON LOUSADA DIEGUEZ
JOHAN V. VIQUEIRA ANTON VILAR PONTE

Ualgún, ainda as cinzas están quentes. Neste dia non podería faltarles o agarrimo a lembranza afevoadas, a poetas concretos, arredadas polas que poideron ser das concelicias diferentes da galeguidez. Fora d'estes núclos o galeguismo ten apóstoles e adeptos n-outros partidos e en algunas individualidades independentes.

Pra os catro, que da réxion dos mortos foron os de avanguarda, e tamén prós outros, que nas lettras qu'nas artes galegas acusaron o seu espírito renacentista, longa ringlería de nomes na memoria de todos

a sua Asamblea anual que era, recontro de forzas, ocasión de anovar o entusiasmo nuns días de intima convivencia e manifestación de propaganda.

Os galeguistas non eran moiños, mais eran como irmáns. Nas suas xuntanzas reñíñan sempre a esperanza e a felicidade, e non se mellaban xuntanzas de políticos, senón de artistas e literatos; tiñan ambiente de tertulia literaria, non do club nen de comité. Mesimamente, chegou a predominiar una opinión de apoliticismo, que causou por certo unha excisión: a Irmandade da Fala da Crux, partidaria da actitude política, despois da segunda Asamblea, celebrada en Monforte de Lemos, arredouse das demás, que costiñeron a Irmandade Nacionalista Galega, de carácter apolítico.

DURANTE A DICTADURA

N-este estado, colleuños, o ano 1923. En setembro, tráñuse en Barcelona da Triple Alianza Peninsular, de gallegos, vascos e cataláns, cuo pacto foi firmado coxuntamente polas duas organizacións nacionalistas. Ao seguinte día, produciuse o golpe de Estado do Príncipe de Rivera. Entón, as organizacións nacionalistas galegas non puderon actuar públicamente. Non embergéñan, os seus homes foron reiteradamente chamados a colaborar, con promeses de un avance autonómico, de unha Mancomunidad das catro Provincias galegas. Cor tal fin celebrouse unha xuntanza en Santiago que, apesar da axuda daigáñ de elementos da Unión Patriótica, os galeguistas non conseguiron reducir as Diputacións a un acordo. O Estatuto provincial fixólos logo perder toda esperanza.

Publícalose en Vigo, desde o 25 de xullo de 1922, o xornal "Galicia", primeiro gran tribuna do galeguismo. Dende os primeiros momentos enfrentouse coa Dictadura, que fixo víctima de constante persecución, encarcelando varias veces a seu director, Paz Andrade, a redactor-xefe, Blanco Torres, comandando o desterro a carnicurista, Castelao.

N-aquela inició en sus labores o Seminario de Estudos Galegos, presidido por Catedraldo Valledor, e despois por Cabeza León, estructurouse a Misión Biológica de Galicia, rexida por Gallastegui, iniciouse a Repoblación Forestal de Pontevedra, animada por La Sota, a Residencia de Estudiantes de Santiago, por Cadalso, obras que empurró o novo espírito reivindicador.

Mais a ocasión de evitado chego.

Debenemos aproveitar este momento, que é dos poucos que a vida les brinda os pobos, para que os seus fillos, feitos a sorte de enxendar algo belo e útil, polo seu propio impulso, pola súa elección criadora. Non fagamos infectando este intere de Galiza, deixándoo esmorecer pola nosa ociosidade.

Algun dixo que o comenzañ de toda sabencia e coldar os afectos, e os gallegos polo-dagron, non teñen maior doado camiño para que lse cultivo rindo os mais xustos frutos, que o conquerirímon do noso espírito.

Algun dixo que o comenzañ de toda sabencia e coldar os afectos, e os gallegos polo-dagron,

Teatro García Barbón —no que falaron Otero Pedrayo, Castelao Faz-Andrade— e o xantar da Barxa iniciaron a campaña mais activa do galeguismo, ea sua proyección netamente política, que conseguiu levar diputados a Parlam.

En xunio do 1931 celebrouse na Crux a primeira asamblea rexional pra preparar o Estatuto. Os emigrados gallegos en América, que fundaron importantes núcleos autonomistas, enviaron pra auxiliar a campaña a Alonso Ríos, Sigüenza, Suárez Picallo, Blanco-Amor e Ramiro Isla Couto. O primeiro d-eles presidiu aquell xuntento rexional.

Organizase entón o Partido Galeguista, n-unha asamblea que se xuntou en Pontevedra.

A más importante tarefa que iste Partido tifó diante, ben se sabe cal era: a Autonomía de Galiza, facilitada pola Constitución da República. E ista tarefa aborrouse por compreto as actividades da nova forza política. Plantéouse o problema do Estatuto, cujas visitudes son ben cofiadas. Na súa defensa empregou o Partido Galeguista un esforzo que ningúeñ lle poderá negar.

Pranteado xa o problema da carta autonómica gallega, no vran de 1932 publicouse "Ante el Estatuto", libro que alcanzou fondas transcendencias, e no que Portela Valladares resume o seu pensamento galeguista.

E chegamos a un punto no que temos que parar. Os acontecimentos son ben recentes e coñecidos de todos. A época heroica e romántica do galeguismo pasou, a dar lugar a un tempo en que se atopou confrontado coa ansiada realidade, unha realidade que non é ainda toda a realidade que ten que conquistar.

Hoxe atopáose o galeguismo, polas visitudes en moitos puntos fundamentais e en moitos puntos concretos, arredadas polas que poideron ser das concelicias diferentes da galeguidez. Fora d'estes núclos o galeguismo ten apóstoles e adeptos n-outros partidos e en algunas individualidades independentes.

Pra uns e pra outros encomenzar a agora, precisamente unha no-

va edade herólica, porque agora é cuando comece encamiñar a obra de restablecer a fisionomía da Terra, de liberar a y alma de Galicia, e facer d-ele un país próspero.

Galeguidade, novo espírito, mocedade mental e corporal d-un pobo recobrado.

Rapaces:

¡A non ser vellos n-un país rexurrido!

A mocedade galega

Ama a mocedade as novas ideas, aquelas que, como os seus corazóns, son desinteresadas e fecundas obras de boa voluntade, aquellas que, encerrando o segredo do porvir da súa terra, venen ao mundo cheas de vida, e traen consigo mesmas o inevitable triunfo.

Por eso non dubido xa que a súa semeadura non dea o seu froito, que as esperanzas de outros días non se realicen nos que axiña amateñerán. Os mozos aceptan hoxe os nosos soños de ente e tómanos por seus, e dicindoi: «Non temades, o que ha ser, será! —damos a seguridad do inevitável triunfo!

Nas súas mans, pois, poñemos a nosa obra: que eles a fagan!

MANUEL MURGUÍA.

1 de xuño do 1931.

EL PUEBLO GALLEGO es un diario de opinión, atento siempre a formular, pero no la reforma, ni la oculta, ni la impone. Su pensamiento se refleja en los editoriales, y aun cuando acoja otros, avalados por firma solvente, no implica su publicación solidaridad con ellos.

La anhelada Autonomía

Por Augusto MARÍA CASAS

No sólo los soñadores y pensadores aguardan en la ribera de los días por esta alegre esperanza. El pueblo que la malvivió encerrado en las cuatro paredes de la centralismo hermético y dominador, que ha sufrido la negra amargura de los caciques picaros y bárbaros, señores y amos hasta el aire, espera este amanecer de prosperidad y de paz, cantindole dentro del corazón la saudade de todos sus amores.

Una fuerte esperanza de ser, de renacer, de rehacer todo. Y de cantar. Alegría de una fuerte y humana fraternidad, para trabayar por el engrandecimiento y la gloria de Galicia. Rehacer nuestro sentido histórico, dormido, y aplastado bajo los más crueles olvidos, y empezar una vida de prosperidad y de justicia.

Exaltada esperanza de reconquistar nuestra propia personalidad, nuestra conciencia histórica, como el único camino para resolver nuestros problemas materiales y festejar la alegría de nuestro espíritu immortal. Labradores y marineros, aguardan con el corazón en alto, esta realidad política-administrativa, que permitirá a Galicia ser dueña de su destino y dirigir sus pasos por los soñados caminos de su renacimiento.

El trámite del plebiscito habrá de tener una resonancia histórica. La consulta popular será la síntesis de las más arraigadas esperanzas de nuestro pueblo. Cémo una canción, con el alma encendida de amor a Galicia, madre y señora, u si unánime nos tra-

rá la autonomía, por un roncal de alboradas, hacia la ribera de los días alegres de libertad y de paz.

VARIOS MENSAJES

Ayer hemos recibido en **EL PUEBLO GALLEGO** el siguiente telegrama de Bilbao: "Juventud gallega residente en Bilbao, ruega a todos los vascos domiciliados en Galicia, voten y apoyen el Estatuto correspondiendo al proceder de los galleguistas residentes en Euzkadi".

Fuentearcas. — En nombre de un grupo de gallegos residentes en Lisboa y Oporto, que expresamente acabamos de llegar a nuestra tierra para cumplir el deber de votar el Estatuto, y por encargo de numerosos gallegos residentes en Portugal que se ven impossibilitados de venir a Galicia, hago públicos nuestros vehementes deseos de que todos voten el Estatuto, tal como lo recomendaron por carta a sus familiares miles de gallegos residentes en el país hermano, para dignificar a Galicia y para evitar el bochorno de emigraciones demográficas. ¡Viva Galicia dignificada!

En las oficinas del Comité Central se han recibido los siguientes: De Montevideo: "Irmandade Galega" apoya movimiento libertades gallegas".

De Buenos Aires: "Reafirmamos adhesión Autonomía—Unión Cultural Alba Campana Corpenzo nes".

De Canet de Mar: "Recibid adhesión ayuntamiento, votos libertades gallegas—Alcalde Escriváter".

Se siguen recibiendo telegramas de adhesión de todos los puntos de España que evidencian o fervor autonomista de los residentes en los pueblos de España.

